

оцінки різних явищ з урахуванням їх соціальних, економічних, екологічних та інших характеристик; виховання ініціативної, творчої особистості для розв'язання різноманітних практичних і духовних проблем. Актуальність постановки таких завдань зумовлена аналізом тенденцій розвитку системи освіти розвинутих країн світу.

Умови реалізації фундаменталізації змісту освіти у старшій школі: оновлення Державного стандарту з урахуванням основних положень фундаменталізації змісту освіти у старшій школі; упровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів оновлених навчальних планів і програм; розроблення відповідного навчально-методичного комплексу фундаменталізації змісту освіти у старшій школі (навчальні книги і посібники, завдання і тести для контролю якості освіти, методичні рекомендації тощо); дидактичні умови, спрямовані на використання системно-інтегрованого підходу до структурування навчальних знань з конструюванням укрупнених дидактичних одиниць – системно-інтегративних модулів навчання, застосування педагогічних технологій продуктивного навчання (проектних, проблемних, дослідницьких, інтегрованих, модульних та ін.); формування ціннісного ставлення до знань, стимулювання старшокласників до потреби саморозвитку і самоосвіти, мотивування на високі навчальні досягнення, спрямованість навчально-виховного процесу на забезпечення наступності – від старшокласника до абітурієнта.

Інваріантний, базовий компонент змісту освіти має сприяти формуванню в учнів уявлення про сучасну наукову картину світу. У варіативній частині змісту освіти має бути забезпечене активне, творче ознайомлення учнів з прикладними аспектами фундаментальних знань, які формуються з огляду на запити учнів, профілі навчання у школі, участь учнів у творчих пошуках практичної реалізації наукових знань (як засобів практичної діяльності людини), моделювання різних варіантів застосування їх тощо.

Отже, фундаменталізація змісту освіти у старшій школі є його перетворенням на міцний фундамент матеріальної, духовної, теоретичної і практичної діяльності людей, на якому здійснюватиметься й поглиблюватиметься загальноосвітня, загальнонаукова і загальнопрофільна підготовка учнів. Відтак вони усвідомлюватимуть взаємозв'язок предметів і явищ, створюватимуть власну цілісну картину світу.

РОЗУМІННЯ СТРУКТУРИ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

О. В. Малихін, д. пед. н.

У дидактичних дослідженнях (В. Байденко, А. Вербицький, І. Зимня, А. Хуторський та інші) зазначається, що обов'язковими компонентами компетентності можна вважати: 1) позитивну мотивацію до вияву цієї компетентності; 2) ціннісно-сенсове ставлення до змісту та результату діяльності; 3) знання, що покладаються в основу способів здійснення відповідної

діяльності; 4) уміння, досвід, навички успішного здійснення дій на базі отриманих знань.

У вітчизняних аналітичних дослідженнях знаходимо: основні завдання, що ставлять перед собою програми, спрямовані на розвиток освіти впродовж життя, у багатьох економічно розвинених країнах передбачають розуміння поняття культурної компетентності, яке має охоплювати: сприяння розвитку творчості, інноваційному мисленню та підприємництву; підвищення та поширення рівня активної участі в навчанні; створення оточення, що сприяє інтеграції в життя суспільства; підвищення стандартів викладання та навчання; сприяння створенню суспільства знань; сприяння розумінню всіма громадянами важливості навчання впродовж життя у різних компонентах; створення бази даних зі стратегії та заходів, що сприятимуть доступу до навчання впродовж життя для всіх громадян; забезпечення та проведення стратегій щодо освітньої політики, тренінги, у перспективі – отримання роботи для молоді, соціальна адаптація в суспільстві та інформатизація суспільства.

Структуру загальнокультурної компетентності учнів старшої школи уявляємо як синтез п'яти складників: когнітивно-аксіологічного, емпірико-процесуального, інформатичного, креативно-пізнавального та комунікативно-особистісного.

Когнітивно-аксіологічний складник: знання, ерудованість, цінності й ціннісні орієнтації учнів старшої школи, орієнтації старшокласників у культурних контекстах. **Емпірико-процесуальний складник:** способи навчальної діяльності, навчальні вміння й навички (загальні та спеціальні), досвід застосування гуманітарних знань. **Інформатичний складник** передбачає розвиток у старшокласників уміння користуватися новими інформаційними технологіями, уміння переробляти, самостійно опрацьовувати інформацію для отримання певного індивідуального чи суспільного продукту, критичне ставлення до змісту інформації та інформаційних джерел, адекватність поведінки у віртуальній реальності. **Креативно-пізнавальний складник.** До структури загальнокультурної компетентності учня старшої школи включасмо його креативні (творчі) здібності та пізнавальну активність, спрямовану на засвоєння вітчизняних і світових культурних здобутків. **Комунікативно-особистісний складник** об'єднує навички соціальної взаємодії, толерантність, емоційно забарвлене ставлення до процесу учіння, суб'єктів навчального процесу й навчального матеріалу.

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ПРЕДМЕТІВ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

О. В. Барановська, к. пед. н.

Фундаменталізація змісту предметів гуманітарного циклу має полягати насамперед не в збільшенні змістового навантаження з певного предмета, а